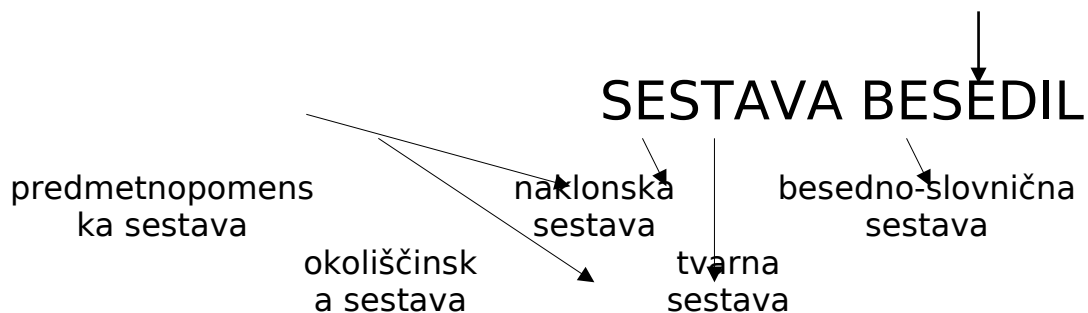

črka, fonem □ beseda □ besedna zveza □ poved □ besedilo

1. Okoliščinska sestava besedila:
 - o podatki o okoliščinah sporočanja
 - o iz besed in zvez vidimo podatke sporočevalca, naslovnika, njuno razmerje...
2. Naklonska sestava besedila:
 - o izražen namen sporočevalca
 - o namen je lahko izražen neposredno ali posredno/prikrivo
3. Predmetnopomenska sestava besedila:
 - o podatki o zunanji predmetnosti besedila
 - o besedilo ima določeno temo (o čemer se sporoča), bistvene podatke
 - o tema pogosto izražena v naslovu ali v osebku prve povedi (načini razvijanja teme: opisovanje, obveščanje, utemeljevanje, pripovedovanje, razlaganje, pojasnjevanje)
 - o bistveni podatki so poudarjeno izraženi (**podatek**)
4. Besedno-slovnična sestava besedila:
 - o tovorjeno besedilo z besednim jezikom
 - o določena oblika, povezanost, razvrstitev besed/stavkov
5. Tvarna sestava besedila:
 - o tvarna sestava je posredovana v vidnem ali slušnem prenosniku
 - o kako so besede v povedi čutno zaznavni (izrečena ali zapisani)

SLOVNIČNA SESTAVA BESEDIL

▣ besedilo sestoji iz povedi

- enopovedno besedilo
- večpovedno besedilo
 - enogovorno
 - dvogovorno

REPLIKA: vsaka izrečena poved v debati;
vrste: pobudna, vprašalna, odzivna
(SEKVENCA: dvojna replika)

▣ sestava povedi: enopovedna besedila

▣ sestava zvez povedi: enogovorna večpovedna besedila

▣ sestava zvez replik: dvogovorna večpovedna besedila

POVED: je zaokrožena množica pomensko in oblikovno povezanih besed, ki imajo pomen in nastanek v določenih okoliščinah

- pove nam vsebino
- določena z intonacijo
- začetek z veliko začetnico, konce z ločilom (razen IZJEM: podpis, naslov)
- Slovnicična sestava povedi: iz koliko stavkov, razmerja med stavki
- Enostavčne (sestava stavka) in Večstavčne/zložene povedi (sestava zvez stavkov)

STAVEK: enota jezikovnega sistema

- iz besed, zbranih okrog ene osebne glagolske oblike (glagol pove kaj se dogaja, besede okrog njega pa ga dopolnjujejo)
- VRSTE stavkov:
 - o **dvodelni:** (Kamenje pada.)
 - o **enodelni:** glagolski (Grmi.) in neglagolski (Oj!)
- STAVČNI ČLENI: stavek sestoji iz st.členov:
 - o Vloga in vrste: podatki o tem kaj se dogaja, glede na te podatke ločimo st.člene (osebek, povedek, predmet, prislovno določilo)
 - o Vprašalnice: st.člene prepoznamo po vprašalnicah (najprej se vprašamo po povedku), splošni glagol + dogajanje (Kdo ali Kaj je prišel?)
 - o Pomenska povezanost:
 - osebek, predmet, prisl. dol. so v vprašalnicah pomensko povezani z povedkom
 - stavčni členi so ob povedku lahko napovedljivi/vezljivi ali pa nenapovedljivi/nevezljivi
 - o Oblika:
 - povedek: osebna glagolska oblika

- osebek: samostalniška besed v imenovalniku
- predmet: samostalnik v drugih skonih
- prisl.dol: prislov, predložna zveza
- o **Oblikovna povezanost:** vpliv st.člena na drug st.člen.
 - **UJEMANJE povedka z osebkom:** oblika osebkov vpliva na obliko povedka-mu določa os.,št.,sp.(Eva ima rada mačke,Žan ima rad mačke)
 - **VEZAVA predmeta s povedkom:** oblika povedka vpliva na obliko predmeta-določa sklon (Eva ima rada mačke. / Eva nima rada mačk.)
 - **PRIMIK prisl.dol. k povedku:** oblika prislovnega določila ni odvisna od povedka (Danes ima Eva rada mačke./Eva ima vedno rada mačke.)
- o **Sestava:**
 - GOLI st.členi: iz ene polnopomenske besede (nauk, !!!brez nauka, ob ponedeljkih, tudi vreme, je gledala) polnopomenska beseda=so goli)
 - ZLOŽENI st.členi: iz dveh polnopomenskih besed (stara legenda); priredno zloženi(Eva in mačka)&podredno zloženi(Evina mačka-levi pril.)
- o **Položaj v stavku:**členitev po aktualnosti,najprej znani podatki,potem neznani (Eva je novo mačko poimenovala Pika./Pika je Evina novo poimenovana mačka.)
- o **Število:**
 - eden st.člen v stavku: povedek, osebek
 - več st.členov: predmet, prisl.dol.
 - !!! nadnaravni pojavi: (Nad 1800m sneži).-ni osebkov
 - PASTAVKI:neglagolski enodelni stavki (Mojca!, Seveda.)

▣ **POVEDEK:**

- izraža dogajanje [Kaj se dogaja oz. Kaj se zgodi?]
- pomensko ga dopolnjujejo osebek, predmet in prisl.dol. – oblikovno je podrejen osebkov, nadrejen pa predmetu (Maja je prišla., Ni prinesel plašča./Prinesel je plašč.)
- praviloma je glagol v osebnih oblikah
- Vrste:
 - o GOLI: samo osebna gl.oblika (Mojca je zaspala v dnevni sobi.)
 - o ZLOŽENI: os.gl.oblika+polnopomenska beseda(On je zdrav=biti+zdrav)
 1. **Glagolski povedek:** biti, nahajati se (Jaz sem Eva., Sem v učilnici.), za opis časa (Prišla sem pozno.)
 2. **Povedek z določilom:**
 - VEZ: os.oblika pomensko nepopolnega glagola:
 - ♦ biti
 - ♦ fazni glagoli: (začeti, končati, nehati, nadaljevati)
 - ♦ naklonski glagoli: (smeti, morati, želei, hoteti, ...)
 - **POVEDKOVO DOLOČILO:** (podčrtamo vijugasto in črtasto)
 - ♦ polnopomenska beseda: sam., prid.
 - ♦ glagol v nedoločniku

♦ (je študentka)

3. Povedek s prilastkom:

- povedek ne dopolnjuje osebne gl.oblike, ampak dopolnjuje pomensko popolni glagol (je jezna zaloputnila z vrati)

□ OSEBEK:

- Kdo ali Kaj + povedek? (zraven sodijo tudi členki-le,samo,...)
- navadno v imenovalniku, izjemoma v rodilniku(zanikan **Biti**: Nikogar ni doma., **zmanjkati**: Zmanjkalo nam je sladkorja.)
- v os.gl.števnik od 5-...: sam.ob osebkju je v rodilniku, ves sam. pa v imenovalniku (Sedem mojih prijateljic ne mara mačk. -Kdo ne mara mačk???, ne pa Česa...)
- osebek je izpuščen:
 - o osebo prepoznamo iz osebne glagolske oblike v povedku
 - o uporabimo splošno glagolsko obliko:
 - 1.os.mn.: (vidimo,hočemo)
 - 2.os.ed.: (pečeš,gledaš)
 - tretjeosebna oblika: (govori se)
- ni osebka: brezosebni glagoli (iz narave) & nepredstavljeni gl.
- Vrste:
 - o PRIREDNO ZLOŽEN OSEBEK: (Eva in Mojca)
 - o PODREDNO ZLOŽEN OSEBEK: (Majina knjiga)
- Oblika osebka: je odvisna samo od povedka-ki mu določa osebo,število,spol
- Jedrna beseda ni vedno v končnici-tista, ki nosi pomen
- Sestava:
 - o GOLI: iz ene polnopomenske besede
 - o ZLOŽEN: iz več polnopomenskih besed; priredno & podredno zložen(iz jedra + dol./pril. - izlet na Snežnik)
 - JERDO+PRILASTEK(sam.b/prislov: desni neujemalni pril.)
 - sam.beseda + DOLOČILO(pridevniška b.-levi.ujem.pril.-sklanja se v spolu,sklonu,št.)
 - !!! IZJEME: kozarec medu, liter mleka !!! & IME je jedro,priimek:dol.
 - o Polstavčno določilo: (Medved, 250 kg težak..., Peter, nekdanji sošolec...)-izpustimo osebne glagolske oblike

□ PREDMET:

- o vprašalnice
- o Koga/Česa?: !!!zanikan biti, zmanjkati □ sprašujemo po osebkju
- o !!! glagol v nedoločniku je lahko v predmetu (On mu je odsvetoval kaditi.)
- o PREDMET ⇔ PRISL.DOL: če lahko pretvorimo je to prisl.dol. (Jarek kopljejo z lopato. □S čim?/Kako? □✓kako:Tako da so uporabili lopato)
- o **VEZAVA**: predmet je odvisen od povedka
- o Vrste: goli, zloženi
- o v stavku je lahko več predmetov (Eva je dala mačkam za jest Whiskas.)

□ **PRISLOVNO DOLOČILO:**

- o dopolnjuje povedek s podatki o okoliščinah(kraj,čas,način,vzrok)
- o v stavku je lahko več prislovnih določil (Ob petih se dobimo pred pošto.)

////////////////////////////////

////////////////////////////////

- o vprašalnice
- o Besedne vrste v vlogi prisl.dol.:
 - PRISLOV: (Ponoči je tema., V Celju je sneg.)
 - PREDLOŽNA ZVEZA:vezava predloga + sam.besede (v sredo, v maju)
 - SAM.BESEDA: redko v roditelju,tožilniku(Avgusta je toplo)
- o POLSTAVČNO PRISL.DOL.:(**Zaupajoč v svoje znanje** je rešil test.,Mojca

//////////////////////////////// P.D..N..////////////////////////////////

navajena vsega hudegaosebek, je šla...)-deležje

- o Oblika prisl.dol. ni odvisna od povedka (Ob petih se dobimo./Ob petih bomo jedli.)
- o PRIMIK prislovnega določila k povedku
- o Sestava: goli, zloženi priredno/podredno
(jdrne besede:kraj,čas:jedro je levi prislov; način:jedro je desni prislov)